

ПОЛОЖАЈ И КАРАКТЕРИСТИКЕ ТЕРИТОРИЈЕ

1) Географски положај

Град Краљево се налази у централном делу Србије на $43^{\circ}43'$ сгш и $20^{\circ}41'$ сгд, на ушћу Ибра у Мораву. Краљево је центар Рашког управног округа који још чине и општине: Врњачка Бања, Рашка и Тутин и град Нови Пазар. Границе града Краљева на северу су Чачак, Кнић, Крагујевац и Рековац, на истоку Трстеник, Врњачка Бања и Александровац, на југу Рашка и на западу Ивањица и Лучани. Територија града има издужен облик правца југозапад-југоисток, а пружа се између планине Чемерна (1.579м) на југозападу и Гледићких планина (922м) на североистоку. На југу се град простире до планине Жељин (1.784м), а на југоистоку до планине Гоч (1.124м), на северозападу до планине Јелице, а на северу до планине Котленик.

Краљевачка котлина на основу природних и друштвених карактеристика припада средишњем делу Западног Поморавља.

2) Хидрографске карактеристике

Територијом града Краљева протичу пет водотокова I реда. То су: Западна Морава, Ибар, Гружа, Лопатница и Студеница, а већи број мањих токова који углавном имају карактер малих планинских речица и притока чини њихов слив. Од великог значаја за ово подручје је и појава термалних вода Матарушке и Богутовачке Бање.

Западна Морава је највећи ток који протиче територијом града Краљева. Територији града припада њен средишњи ток од села Обрве до Угљарева, у дужини око 35 км са ширином корита око 25 м.

Река Ибар настаје од пет врела и извора на северној страни планине Хајла (2400мнв), и онда тече претежно клисурастом долином са мањим уметнутим проширењима на исток до Косовске Митровице, а затим на север до Краљева и источно од њега улива се у Западну Мораву. Краљеву припада доњи део тог живог тока, низводно од Биљановца, на дужини од око 70км. Уопште, Ибар је бржа река од Западне Мораве, нарочито у клисури, између Биљановца и Матаруга, на дужини од око 50 км. Ту је његово корито широко око 50м. Низводно од села Матаруга, Ибар добија изглед равничарске реке, прави велике и мале лактове крећући се од једне до друге стране широке долине и ту се његов ток смирује и местимично рачва у рукавце између наносних речних основа.

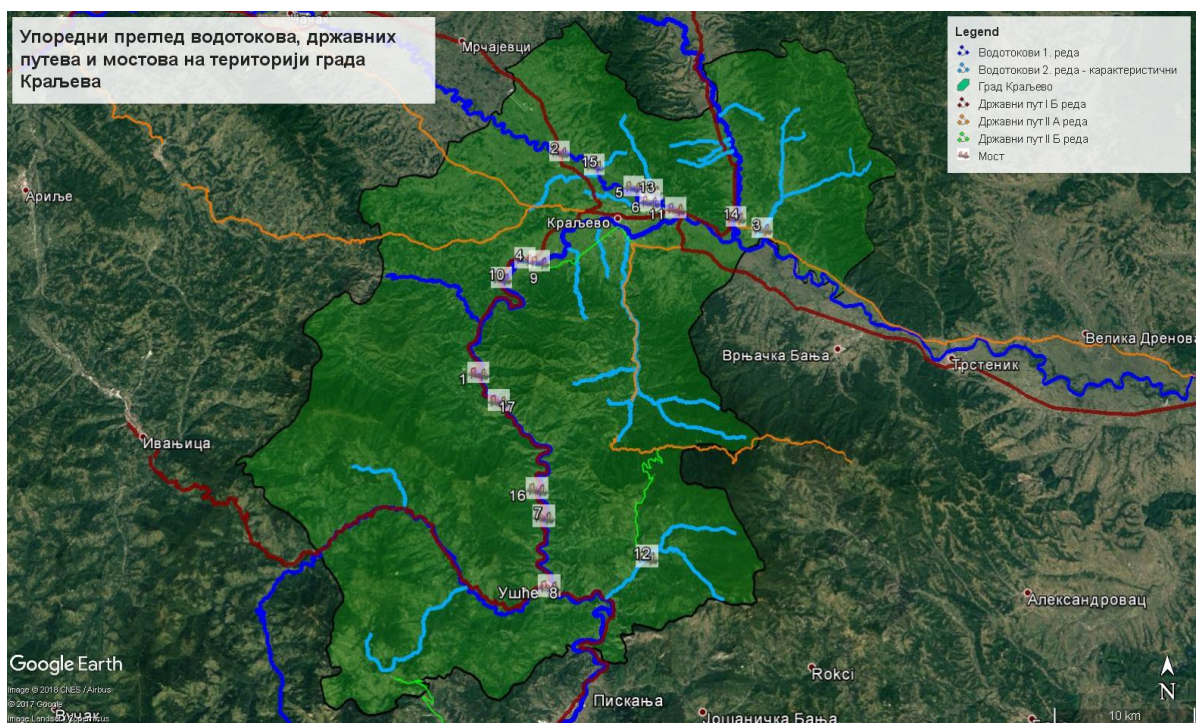
Гружа је ток који има врло неуравнотежени водостај. Од 1967. године њен ток је продужен за 220 м, што је довело до тога да се данас у њу улива Чукојевачка река, која се раније уливала у Западну Мораву.

Студеница извире на планини Голији, на месту званом Одвраћеница, на висини од 1615 м. Код Ушћа утиче у реку Ибар, као његова лева притока. Дуга је 57,6 km, а њен слив има површину 582 km². Долина јој је врло узана и дубока.

Лопатница

Остале притоке Западне Мораве на овој територији су претежно краће реке и потоци. Са леве стране нешто је већи слив Сирчанске реке, развијен у јужним деловима Котленика и доњи део слива Чукојевачке реке, разгранат у југозападном делу Гледићких планина. С десне стране је нешто изразитији слив Мусине реке, чије је извориште у југоисточном подручју Јелице.

Са леве стране у Ибар се улива река Студеница чије је извориште на планини Голији (1801м), затим реке Дубочица и Лопатница, као и друге мање притоке (Колањ, Пивница и др.) Са десне стране улива се Брезанска река и друге мање реке које долазе са Западних Столова (Премовац, Магазница, Столачки поток и друге). Корита су им урезана у крупном наносу облутака, набујају јако у периоду киша и отапања снега, да би у сушном периоду вода у њима омалила, а код мањих токова и сасвим пресушила.

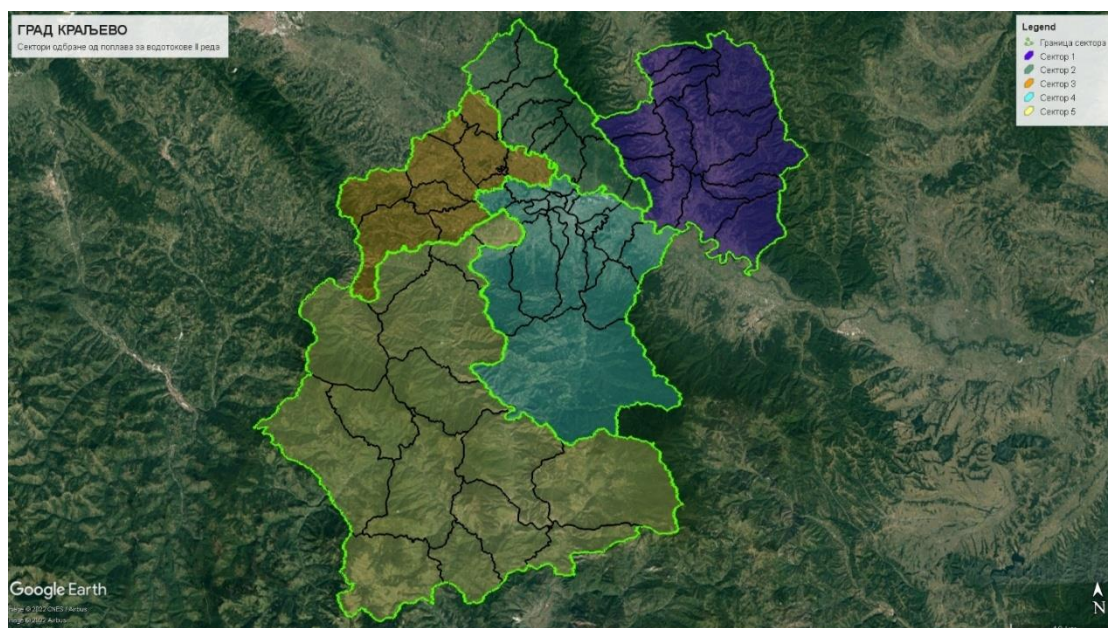
Слика број 2.1 – Упоредни преглед водотокова, државних путева и мостова на територији Краљева

Рибница је највећа река која целим својим током пролази кроз територију општине Краљево. Њен горњи (где се зове Сокоља) и средњи ток изграђен је у планинском терену између Столова и Гоча, где се јавља низ притока са бујичарским режимом вода. Доњи ток Рибнице је изграђен у језерским наслагама и крупним речним наносима јужно од Краљева. Дужина реке је око 26 км а површина слива од 115km².

Термални извори у хидрографији Краљева имају посебан значај и место. Њиховим искоришћавањем настала су позната летовалишта и лечилишта Матарушка и Богутовачка Бања. Минералне воде **Матарушке Бање** потичу из термалне издани. По хемијском саставу вода је сумпоровита, а температура воде је углавном између 28 и 48° Ц.

Богутовачка бања има три термална извора из којих избија радиоактивна и слабосумпоровита вода. Извори термалне воде смештени су у раседној зони где се укрштају два раседа. Температура воде је 25° Ц.

У односу на Оперативне планове одбране од поплава за водотокове другог реда на територији града Краљева и предвиђеном систему смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама, а од значаја за израду Процене ризика од катастрофа града Краљева, на наредној слици је приказана просторна организација (подела територије на рејоне).

Слика – сектори одбране од поплава за водотокове другог реда града Краљева (извор: Оперативни план одбране од поплава за водотокове другог реда на територији града Краљева - http://civilnazastitakraljevo.rs/PDF/OP_KV_2025.pdf)

Сектор 1.

Табела број 1 - Попис Водотока II реда који су од значаја за одбрану од поплава, сектор/рејон 1

Редни број	Водоток	Површина слива А (km ²)	Излазни профил
1.	Лучица	6.42	Стубал
2.	Стубалска	13.18	Стубал
3.	Годачица	54.25	Годачица
4.	Гледићка	22.82	Гледић
5.	Ракијски		Гледић
6.	Закутска	5.19	Закута
7.	Дрлупска (цела)	13.82	Дрлупа
8.	Дрлупска (део)	3.7	Дрлупа
9.	Мујинац + Лазовац	3.15	Витановац
10.	Орнички		Витковац
11.	Клинацпоток		Милаковац
12.	Стубалска		Стубал
14.	Дрлупска река		Дрлупа

Сектор 2.

Табела број 2 – Попис Водотока II реда који су од значаја за одбрану од поплава, сектор/рејон 2

Редни број	Водоток	Површина слива А (km ²)	Излазни профил
1.	Чађавац		Грдица
2.	Сирчанска	19.28	Сирча
3.	Градинац	11.6	Милочај
4.	Цветачки	5.37	Цветке
5.	Лађевачки	5.1	Лађевци
6.	Ристића поток	2.21	Сирча
7.	Бубан		Милочај
8.	Сирчански поток		Сирча
10.	Бинићки	3.38	Сирча
11.	Вишњевац	4.49	Поповићи

Сектор 3

Табела број 3. – Попис Водотока II реда који су од значаја за одбрану од поплава, сектор/рејон 3

Редни број	Водоток	Површина слива А (км)	Излазни профил
1.	Дубоки поток		Самаила
2.	Бајовац	17.76	Обрва
3.	Мусина река	60.81	Адрани
4.	Мрсаћка	65.43	Мрсаћ
5.	Самаилска	57.26	Самаила
6.	Царевац		Обрва
7.	Бајовац (део)	10.73	Обрва
8.	Моравиште	8.18	Бапско поље
9.	Бајовац (цео)	17.76	Тавник

Сектор 4

Табела број 4. – Попис Водотока II реда који су од значаја за одбрану од поплава, сектор/рејон 4

Редни број	Водоток	Површина слива А (км)	Излазни профил
1.	Пећинац	6.05	Матаруге
2.	Ратинска река	10.78	Ратина
3.	Рибница	114	Рибница
4.	Дубоки поток	2.24	Јарчујак
5.	Ковачки поток	13.17	Ковачи
6.	Жичка река	18.31	Жича
7.	Лојанички поток		Готовац
8.	Товарница	21.34	Драгосињци

Сектор 5

Табела број 5. – Попис Водотока II реда који су од значаја за одбрану од поплава, сектор/рејон 5

Редни број	Водоток	Површина слива А (км)	Излазни профил
1.	Лопатница	115	БогUTOвац
2.	Бели поток	1.67	Студеница
3.	Дубочица	50.61	Бресник
4.	Колањ	10.68	Бресник
5.	Студеница (цела)	573.4	Студеница, Ушће
6.	Студеница (део)	463	Студеница
7.	Гокчаница	77.58	Гокчаница
8.	Шамаровац	2.71	Прогорелица

3) Метеоролошко – климатске карактеристике

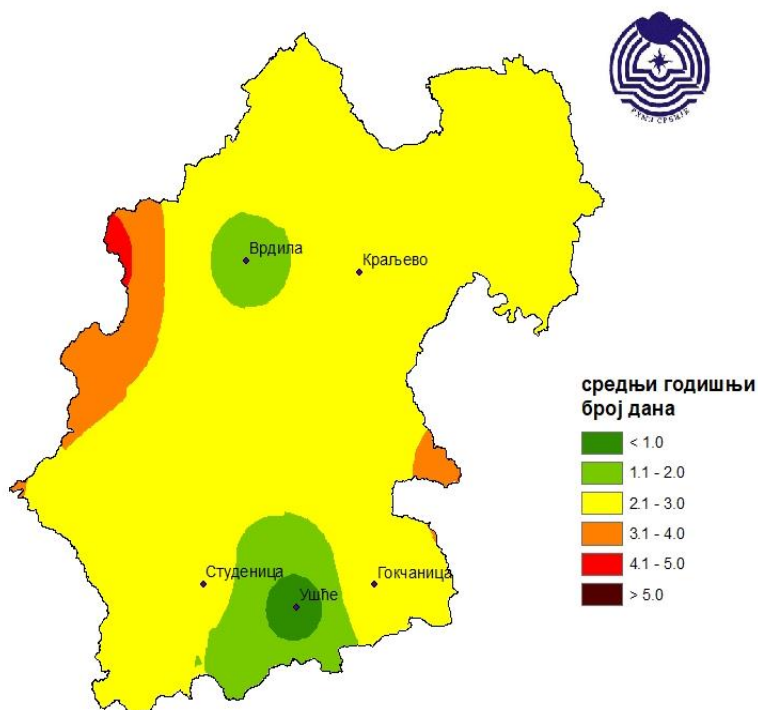
Клима Краљева је умерено-континентална са израженим годишњим добима. Најхладнији месец је јануар са просечном температуром од 0,6°C, док је најтоплији месец јул са температуром од 22,4°C. Падавински максимум је у јуну са средњом месечном сумом од 91,7 mm, а падавински минимум јавља се у јануару и износи 44,8 mm.

На територији Града Краљева постоји пет станица на којој се мере падавине: Врдила, Краљево, Студеница, Ушће и Гокчаница. На основу тих података као и на основу података метеоролошких мерења и осматрања у мрежи главних, климатолошких и падавинских станица у околини, извршена је интерполација и анализа броја дана са количином падавина већом од 30 mm, за период 1991-2020. године. Таква просторна расподела учесталости велике количине падавина је приказана на слици 2.2-1.

На слици 2.2-1 приказана је просторна расподела учесталости велике количине падавина за Град Краљево.

На целој територији Града Краљева, просечан годишњи број дана са великом количином падавина износи 5,6. При томе је "дан са великом количином падавина", дан када је на бар једној станици посматране територије забележена количина падавина већа од 30 mm.

Средњи годишњи број дана са количином падавина већом од 30mm на територији Града Краљева

Слика **Error! No text of specified style in document.**-1 Просторна расподела учесталости велике количине падавина за Град Краљево за период 1991-2020. година

Највећа количина падавина за 24 h од 84,2 mm измерена је на станици Краљево 3. јуна 2019. године.

Основни климатски параметри (1991-2020)

У Табели 1.1-1 приказане су средње месечне и средње годишње вредности основних климатских параметара за климатолошки период 1991-2020. године за репрезентативну метеоролошку станицу Краљево.

Табела *Error! No text of specified style in document.*-1 Основни климатски параметри за климатолошки период 1991-2020.

	ЈАН	ФЕБ	МАР	АПР	МАЈ	ЈУН	ЈУЛ	АВГ	СЕП	ОКТ	НОВ	ДЕЦ	ГОД
ТЕМПЕРАТУРА ВАЗДУХА (°C)													
Средња максимална	4,7	7,9	13,0	18,3	22,8	26,6	29,0	29,4	24,0	18,4	12,0	5,7	17,7
Средња минимална	-2,9	-1,4	2,1	6,2	10,5	14,3	15,7	15,6	11,6	7,1	2,9	-1,4	6,7
Нормална вредност	0,6	2,9	7,2	12,2	16,6	20,5	22,4	22,3	17,3	12,1	7,0	1,8	11,9
РЕЛАТИВНА ВЛАЖНОСТ (%)													
Просечна релативна влажност	82	75	68	67	70	69	66	66	72	77	79	83	73
КОЛИЧИНА ПАДАВИНА (mm)													
Средња сума падавина	44,8	47,0	61,0	63,6	83,7	91,7	73,6	61,0	60,4	62,9	49,0	53,4	752,1
ПОЈАВЕ													
Број дана са снегом	9	8	5	1	0	0	0	0	0	0	3	8	34
Број дана са снежним покривачем	13	10	4	0	0	0	0	0	0	0	2	8	37
СИЈАЊЕ СУНЦА (h)													
Просечно трајање сијања Сунца	64,4	89,8	141,8	171,1	212,3	247,1	279,6	272,4	185,0	139,6	85,2	51,4	1939,7

Највиша вредност **средње максималне температуре ваздуха** је у августу и износи 29,4°C, док је најнижа вредност **средње минималне температуре** у јануару и износи -2,9°C.

Просечна годишња температура ваздуха (**нормална вредност**) за посматрани период износи 11,9°C. Најхладнији месец је јануар са средњом температуром ваздуха од 0,6°C, а најтоплији месец је јул са средњом температуром ваздуха од 22,4°C.

Просечна годишња вредност **релативне влажности ваздуха** износи 73%. Средња месечна релативна влажност већа је у зимским месецима.

Средња годишња **сума падавина** износи 752,1 mm. Месец са највише падавина је јун са средњом месечном сумом падавина од 91,7 mm.

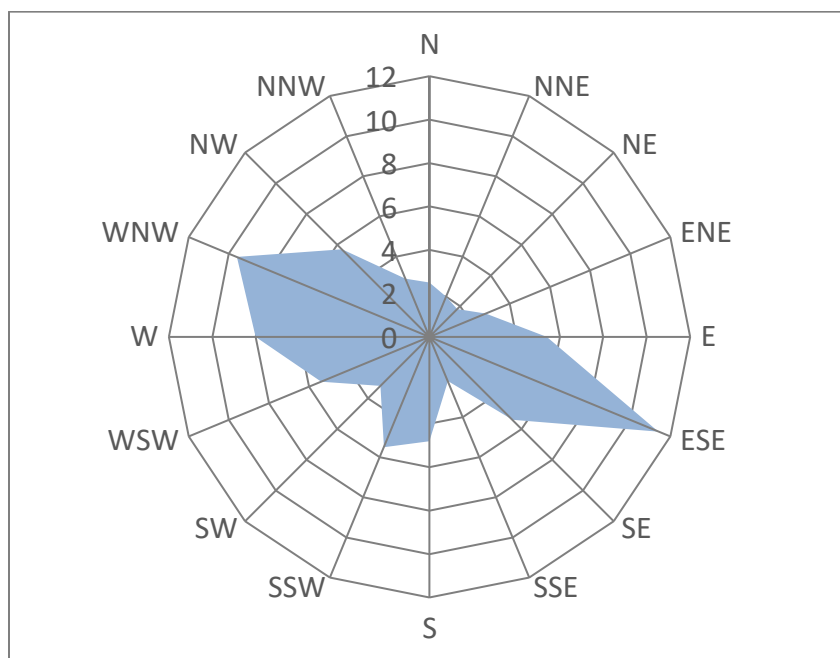
Просечан **број дана са снежним падавинама** у току године је 34, а просечан **број дана са снежним покривачем** у току године износи 37.

Просечно годишње **трајање сијања Сунца** је 1939,7 часова.

У Табели 1.1-2 приказане су средње брзине и релативне честине праваца ветра за климатолошки период 1991-2020, док су на Слици 1.1-1 ове вредности графички приказане,

Табела *Error! No text of specified style in document.-2* Карактеристике ветра за климатолошки период 1991-2020.

	N	NNE	NE	ENE	E	ESE	SE	SSE	S	SSW	SW	WSW	W	WNW	NW	NNW	C
ВЕТАР																	
Релативне честине	2,5	2,0	1,8	2,8	5,4	11,4	5,4	2,2	4,8	5,5	3,2	5,4	8,0	9,6	5,7	2,9	21,4
Средње брзине	1,6	1,4	1,2	1,5	2,2	3,4	3,2	2,0	2,2	1,7	1,5	1,6	2,0	2,6	2,6	2,0	/

Слика *Error! No text of specified style in document.-2* Ружа ветрова за климатолошки период 1991-2020

Екстремне вредности (1991-2020)

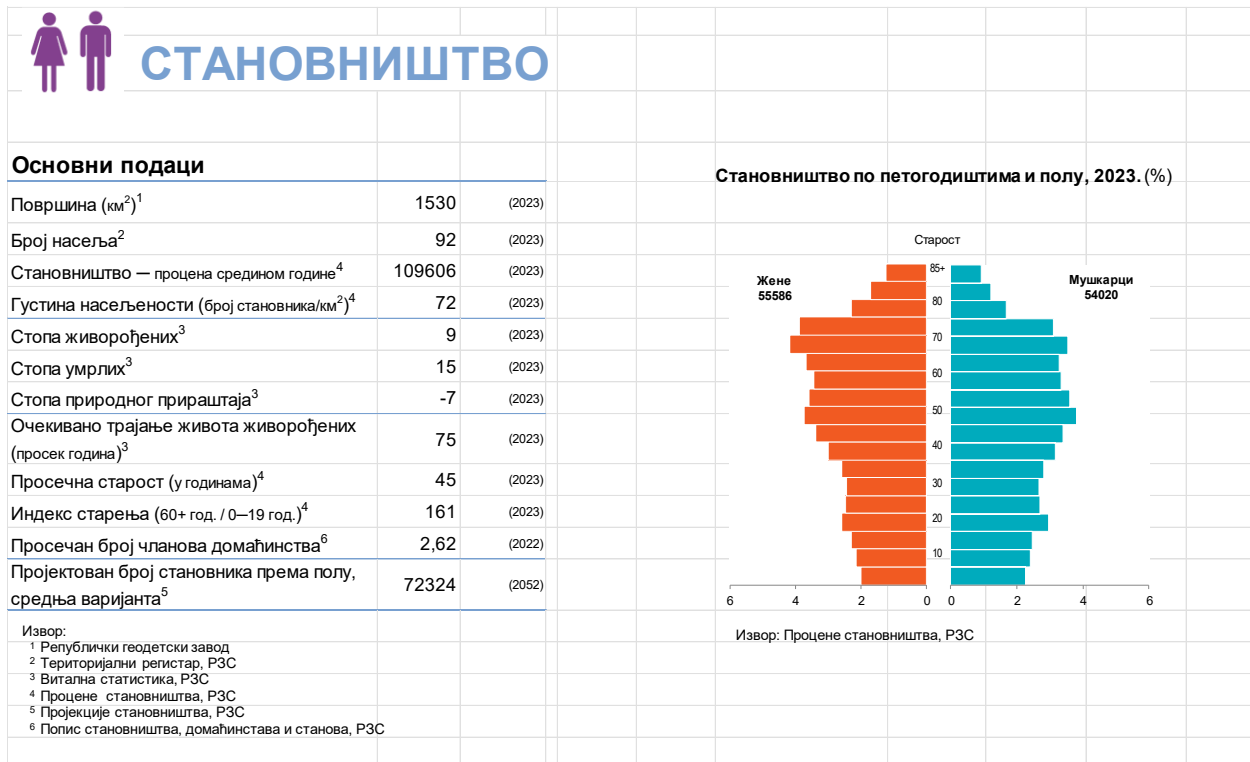
Апсолутна максимална температура ваздуха измерена је 24. јула 2007. године и износила је 43,6°C, док је апсолутна минимална температура од -21,9°C измерена 25. јануара 2006. и 9. фебруара 2012. године.

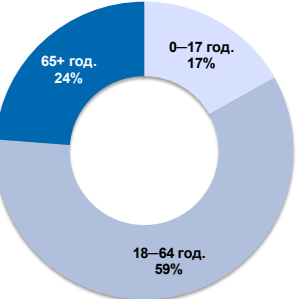
Максимална дневна сума падавина забележена је 3. јуна 2019. године и износила је 84,2 mm.

Табела **Error! No text of specified style in document.-3** Екстремне вредности температура ваздуха и количине падавина за климатолошки период 1991-2020

	ЈАН	ФЕБ	МАР	АПР	МАЈ	ЈУН	ЈУЛ	АВГ	СЕП	ОКТ	НОВ	ДЕЦ	ГОД
ТЕМПЕРАТУРА ВАЗДУХА (°C)													
Апсолутни максимум	20,0	24,8	30,3	32,0	35,0	39,2	43,6	41,0	37,2	33,8	28,2	22,0	43,6
Апсолутни минимум	-21,9	-21,9	-15,7	-6,3	1,3	2,9	7,1	5,4	0,9	-5,6	-9,3	-18,0	-21,9
КОЛИЧИНА ПАДАВИНА (mm)													
Максимална дневна сума падавина	28,4	24,3	38,3	50,6	69,8	84,2	75,8	61,2	34,7	51,2	43,5	32,4	84,2

4) Демографске карактеристике (број становника, полна структура, старосна структура, лица са инвалидитетом)

Становништво према старосним групама и полу, 2022—2023.					Становништво према старосним групама, 2023.	
	2022		2023			
	Ж	М	Ж	М		
Деца старости до 6 година (предшколски узраст)	3116	3529	3100	3499		
Деца старости 7—14 година (узраст основне школе)	4059	4360	3980	4312		
Деца старости 15—18 година (узраст средње школе)	2288	2659	2279	2601		
Деца старости 0—17 година	8897	9902	8778	9722		
Број младих (15—29 година)	8296	9226	8225	9127		
Радни контингент становништва (15—64 година)	34368	35093	33904	34725		
Укупан број становника	56123	54422	55586	54020		
Извор: Процене становништва, РЗС					Извор: Процене становништва, РЗС	

					СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА				
Укупан број корисника социјалне заштите на евиденцији Центра за социјални рад			12282	(2022)	Укупан број корисника социјалне заштите на евиденцији Центра за социјални рад, 2022. Извор: Републички завод за социјалну заштиту				
Удео корисника социјалне заштите у укупној популацији (%)			11,1	(2022)					
Број стручних радника у Центру за социјални рад**			34	(2022)					
Однос броја корисника социјалне заштите и стручних радника Центра за социјални рад			361	(2022)					
Однос броја становника и стручних радника Центра за социјални рад			3237	(2022)					
** стање на дан 31.12. Извор: Републички завод за социјалну заштиту									

			Индикатор	Становништво старо 2 и више година према статусу инвалидитета, полу, старости и типу насеља [број]		
			Период	2022		
			Статус инвалидитета	Особе с инвалидитетом		
			Пол	Укупно	Мушко	Женско
Територија - НСТЈ	Тип насеља	Старосне групе				
Краљево	Укупно	Укупно		5981	2449	3532
		Испод 15 година		82	57	25
		15–19		52	32	20
		20–29		85	48	37
		30–49		393	203	190
		50–59		570	293	277
		60–64		468	213	255
		65 и више година		4331	1603	2728
		Укупно		2996	1207	1789
		Испод 15 година		53	37	16
	Градска насеља	15–19		34	19	15
		20–29		44	27	17
		30–49		205	93	112
		50–59		302	157	145
		60–64		210	95	115
		65 и више година		2148	779	1369
		Укупно		2985	1242	1743
		Испод 15 година		29	20	9
		15–19		18	13	5
		20–29		41	21	20
	Остала	30–49		188	110	78
		50–59		268	136	132
		60–64		258	118	140
		65 и више година		2183	824	1359

Датум ажурирања: 23.11.2023.

Удружења особа са инвалидитетом

Назив	Адреса	Контакт тел.	Бр. чланова
Краљевачко удружење за помоћ особама са аутизмом, Аутизам Краљево	Доситејева 3Г, 36000 Краљево	https://autizamkv.wordpress.com/ autizam.kv@gmail.com	
Удружење параплегичара Рашког округа	4.Краљевачког Батаљона бр.5, 36000 Краљево	0677177342 uprokv@gmail.com	55
Међуопштинска организација савеза слепих Краљева и Врњачке бање	4.Краљевачког Батаљона бр.5, 36000 Краљево	0646162246 rankovukovic977@gmail.com	
Удружење дистрофичара Краљево – Рашки округ	Зелена Гора 34, 36000 Краљево	036 5354-702 udkkv@gmail.com https://distroficari.org/default.htm	
Основна организација глувих и наглувих Краљево	Димитрија Туцовића 21, 36000 Краљево	036334105 biljanajankovic36@gmail.com	
Друштво за борбу против шећерне болести Краљево	Хајдук Вељкова 39, 36000 Краљево	+381 64 3530762 dijabet.kraljevo@gmail.com	1300
Удружење бубрежних болесника "Студеница" Краљево	Југ Богданова 110, 36000 Краљево	064 2704444 ubb.studenica.kv@gmail.com	
Друштво за церебралну и дечију парализу Краљево	Обилићева 26, 36000 Краљево	+381 36 311-125 dcpkv@open.telekom.rs	

5) Пољопривреда

Основни подаци, 2023.

Пољопривредна газдинства	9355	(2023)
Годишње радне јединице (број)	10785	(2023)
Двоосовински трактори	-	-
Условно грла (број)	30080	(2023)

Извор: Попис пољопривреде, РЗС

Ангажована радна снага, 2023.

	Укупно	Жене	Мушкарци
Носиоци породичног газдинства	9338	2198	7140
Чланови породице и рођаци који су обављали пољопривредне активности на породичном газдинству	13408	7983	5425
Стално запослени на породичном газдинству	2	0	2
Стално запослени на газдинству правног лица/предузетника	239	94	145
Управници (менадери) на газдинствима	9355	2200	7155

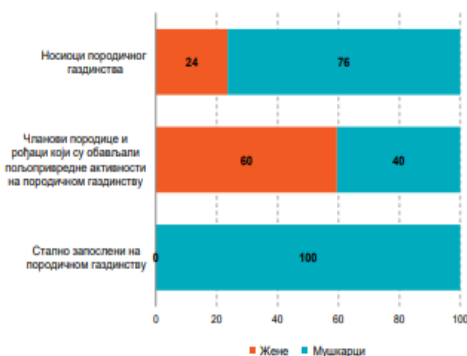
Извор: Попис пољопривреде, РЗС

Коришћено пољопривредно земљиште, 2023. (у ha)

Окућница	576,99
Оранице и баште	18631,85
Воћњаци	3532,78
Виногради	15,23
Остали стални засади	27,49
Ливаде и пашњаци	15428,72
Укупно	38213,06

Извор: Попис пољопривреде, РЗС

Чланови газдинства и стално запослени на породичном газдинству према полу, 2023. (%)

Извор: Попис пољопривреде, РЗС

Број грла стоке, 2023.

Говеда	19841
Свиње	26798
Овце	41524
Живина	435211
Укупно	523374

Извор: Попис пољопривреде, РЗС

Воћарство - На подручју града под воћним засадом налази се око 6.600 хектара. Највеће површине су под шљивом, затим јабуком и крушом. Капацитета за прераду воћа нема, а ранија тржишта свежег воћа изгубљена су. Једино је задовољавајуће организована производња малина која

се откупљује, замрзава и углавном извози. Постојање две хладњаче (1.800 и 4.000 тона) пресудно утиче на стабилност ове производње.

Ратарска производња - На подручју Краљева гаје се културе: кукуруз, пшеница, поврће, крмно и индустријско биље. На природним ливадама и пашњацима производе се веће количине кабасте сточне хране. Пољопривредна механизација прилично је застарела. Приноси у ратарству претходних година су уочљиво смањени јер је смањена и примена агротехничких мера.

На основу природних карактеристика подручја и заступљене структуре производње извршена је реонизација територије града на:

РЕОН СТОЧАРСТВА који обухвата:

Студенички реон (МЗ: Студеница, Рудно, Ушће, Полумир, Савово, Мланча, Тепече)

Реон Гокчанице (МЗ: Баре, Гокчаница, Каменица)

Реон Богutowца (МЗ: Толишница, Бресник, Богutowац, Лопатница).

Реон сточарства одликује: велика надморска висина, заступљеност пашњачких површина и ливада, екстензиван начин производње (највише заступљена испаша), донекле расан састав стоке и све већи тренд развоја пчеларства.

СТОЧАРСКО – ВОЋАРСКИ РЕОН који обухвата:

Котленички реон (МЗ: Тавник, Лађевци, Цветке, Трговиште, Витковац, Печеног)

Гледишки реон (МЗ: Милаковац, Лешево, Раваница, Годачица, Гледић, Петропоље, Закута, Сибница).

Сточарско-воћарски реон се одликује: природним карактеристикама за производњу воћарских култура (на јужним, присојним странама), с традицијом у производњи шљива и јабука, великом надморском висином, заступљеношћу пашњака и ливада, екстензивним начином производње (највише заступљена испаша) и донекле расним саставом стоке.

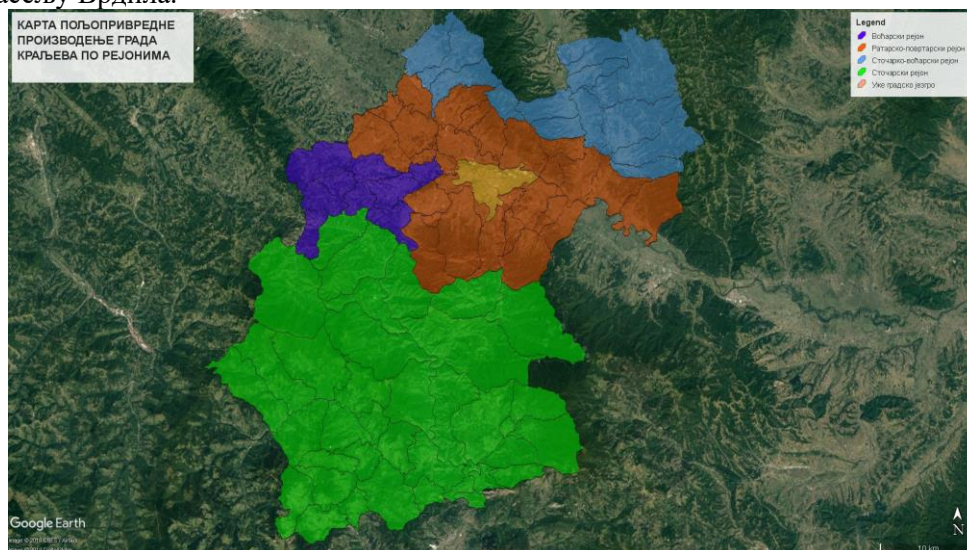
РАТАРСКО – ПОВРТАРСКИ РЕОН који обухвата:

МЗ: Самаила, Бапско Поље, Мрсаћ, Мусина Река, Обрва, Адрани, Јарчујак, Дракчићи, Чибуковац, Конарево, Жича, Матарушка Бања, Рибница, Ковачи, Метикоши, Ратина, Врба, Грдица, Витановац, Чукојевац, Стубал, Милочај, Поповићи, Опланићи, Сирча, Драгосињци, Милавчићи.

Ратарско-повртарски реон се одликује: малом надморском висином, равничарским крајем испресецаним већим или мањим рекама у моравском и ибарском сливу који највише погодује за производњу ових култура и даје могућност за потпуну примену агротехничких мера обзиром да се ради о алувијалном педолошком саставу земљишта.

ВОЋАРСКИ РЕОН који обухвата следеће месне заједнице: Роћевићи, Прогорелица, Врдила, Буковица, Лазац.

Воћарски реон се одликује: изванредним природним условима за воћарску производњу, интензивном производњом с трендом сталног усавршавања. Хладњача за воће лоцирана је у овом реону, у насељу Врдила.

6) Материјална и културна добра

Табела 6.1.1. Цркве и храмови

Назив	Опис
Црква Свете Тројице	У турско доба, била је мала дрвена православна црква од дебелих дасака и греда. Темелј јој је био од камена, патос од четвртастих печених цигли а кров од дасака. Када је кнез Милош 1824. године почео да зида цркву, наредио је да са стара црква - брвнара премести у порту нове цркве и да се у њој служи док се не сазида нова црква, што је и учињено. Када је почела да се врши служба у новој цркви, стара црква је претворена у исповедаоницу и свештеничку канцеларију. Доцније, ова стара црква уступљена је за школу и у њој су учила деца све док није подигнута нова и већа школа. у току лета 1998. године почета је велика поправка Цркве Св. Тројице од темелја до крова. Извршена је хидроизолација темелја и бетонирана стаза око Цркве и обложена каменим плочама, а вода из олука дренажним каналима одведена до бунара, за ту сврху ископаног. Црква је покривена бакарним лимом а цела црква је превезана бетонском арматуром тако да су храм и звоник учвршћени и обезбеђени од даљег пуцања и раздвајања изазваних минулим земљотресима. Урађена је нова фасада а црква обојена у жуту боју.
Католичка црква у Краљеву	Црква је посвећена светом арканђелу Михаилу. Саграђена је на иницијативу самих Краљевчана. Наиме, са почетком припрема за изградњу Војно-техничког завода (Фабрике авиона) у град су стигли и стручњаци из Француске. Од њиховог доласка, а нарочито када су подигнуте зграде намењене стручњацима и њиховим породицама, осетила се потреба за подизањем објекта за богослужење. 24. јуна 1931. године, у Краљеву је основан одбор за подизање катедрале који су чинили најугледнији краљевачки трговци. За веома кратко време, до 19. новембра 1933. године када је служена прва миса, катедрала је завршена.
Црква спаљивања моштију Светог Саве	Почела је да се гради августа 1994. године. Од 1996. године, после завршетка грубих грађевинских радова, због недостатка средстава градња је успорена. За годину оснивања узима се 2018. година. Црква је посвећена спаљивању моштију Светог Саве које представља велики празник Српске православне цркве. Сама црква обележава овај празник као своју славу када свету архијерејску литургију у цркви служи српски патријарх. Више на: https://eparhija-zicka.rs/
Манастир Студеница	„Наш свети манастир овај, као што знате, као пусто место беше, ловишта зверова беху. Дошавши, пак, у лов, господину нашем и самодрицу, царствујућем све Српске земље, Стефану Немањи, ловећи овде, изволи се њему у пустом овом месту да сагради манастир овај, на покој и на умножење монашког чина“ - Свети Саво, Студенички типик. Студеницу је Стефан Немања градио у периоду између 1186. до 1196. године, када се на државном сабору најпре одрекао престола у корист свог средњег сина Стефана, а затим и замонашио добивши име Симеон. Споменик културе од изузетног значаја за Републику Србију - Налази се на списку светске културне и природне баштине – UNESCO. Више на: https://manastirstudenica.rs/manastir/
Манастир Жича	Манастир Жичу, заједно са Црквом Светог Успења, саградио је први краљ Србије, Стефан Првовенчани. манастир је саграђен у циљу да буде седиште српске архиепископије. У прошлости, а почевши од 13. века, више пута је био сруше, паљен, па у 2. Светском Рату чак и бомбардован, када је манастир доживео и највеће страдање. Споменик културе од великог значаја за Републику Србију Више на: https://zica.org.rs/
Манастир Згодацица	Манастир Згодацица, који су Турци уништили у 16. веку, је обновљен. Посвећен је Светом великомученику Димитрију, а садашња црква је новијег датума. Основана је 1968. године. Нови манастир Згодацица, каквог данас познајемо, постао је познат у православном свету јер је изграђен у време када је породица Ћириновић, предвођена Николом и Ангелином, одлучила да посвети целокупну своју имовину и живот изградњи манастира. Преузето са: https://manastiri.rs/eparhije/zicka/manastir-zgodacica/ Споменик културе од великог значаја за Републику Србију.
Манастир Стубал	Манастир посвећен Преподобној Параскеви – св.Петка. Грађен крајем 20. века. Почео службом као мушки манастир, а сада је женски. Споменик културе од великог значаја за Републику Србију Више на: https://svpetkastubal.org/
Горња испосница у Савову	„Горња испосница Светог Саве Сада идеш узбрдо кроз борову шуму и убрзо ћеш се наћи изнад провалије. На десној страни стоји високи зид једноставне стене, кроз коју је просечен пролаз

	и на неким местима није шири од пола метра. На левој страни, видећеш готово вертикалну падину, покривену стенама великим као и колибе, побацане у неред у као да су их неки џинови разбацали у међусобној борби. На дну ове фантастичне панораме тече Студеница, не жуборећи већ грмећи. Посетиоци са slabим нервима враћају се назад, да би избегли несвестицу и губитак стабилности. На крају, дођеш до узаног полукружног отвора, и наћи ћеш испосницу Светога Саве, његову кућу тишине. Као ластино гнездо прилепљено за стену стоји конструкција од камена и храстових греда, сада скоро у распадању. Испод зграде налази се бунар са врло мало воде, која се носи болесницима. Бунар се зове каца. “ - из књиге „Живот св. Саве“ владике Николаја Велимировића Споменик културе од великог значаја за Републику Србију Више на: https://eparhija-zicka.rs/slava-isposnice-svetog-save/
Доња испосница у Савову	„Ако желиш да видиш најчудније место које припада Студеници, али је ван ње, треба да поћеш северно од манастира, кроз предео звану Немањина кула. Иде се уз брзу жуборну реку Студеницу. На левој страни видећеш извор и каменолом белог мермера, који је Немања употребљавао за зидање своје Велике цркве. Мало даље идући кроз шуму, моћи ћеш да свратиш на обалу реке да се напијеш освежавајуће минералне воде, која је веома лековита. После отприлике једног сата хода, пређи реку преко једног узаног дрвеног моста и скрени лево, а затим узбрдо. Проћи ћеш најпре кроз предео са необично малим дрвећем, док не дођеш до границе светог земљишта са необично густом и лепом шумом, где је дрвеће поштеђено секире и где би било проклетство јести месо. Тако је правило Светога Саве – свако ће ти тако рећи. Та шума и земља припадају Савиној кући тишине (испосници). Иди још један сат кроз шуму док се пред тобом не укаже чаробна зелена долина. Пређеш мали, сребрнасти поточић и – ту си у Доњој испосници, одакле мораш да се пењеш отприлике још пола сата, док не стигнеш до Горње испоснице. “ - из књиге „Живот св. Саве“ владике Николаја Велимировића Споменик културе од великог значаја за Републику Србију Више на: https://eparhija-zicka.rs/slava-isposnice-svetog-save/
Црква Свете Богородице у Долцу	Богородичина црква у Долцу је могла бити подигнута крајем 12. или почетком 13. века. Црква посвећена Светој Богородици у селу Долац налази се пар километара јужно од манастира Студенице. У доба деспота Ђурђа Бранковића, тачније 1441/1442. године, дошло је до обнове, о чему сведочи делимично сачувани фреско натпис на источном зиду. Споменик културе од великог значаја за Републику Србију
Црква Светог Николе у Палежу	Основни део храма је највероватније подигнут у другој половини 14. века, док је припрата касније дозидана. Споменик културе од великог значаја за Републику Србију
Црква Светог Николе у Трњацима	По народном предању црква је подигнута у част помирења Вукана и Стефана, Немањиних синова. Они су се помирили над очевим моштима, које су пренете из Хиландара у Студеницу. Претходно је у месту Полумир преко изасланика било постигнуто примирје међу браћом, по чему је ово место и добило име. Ово би значило да је црква подигнута почетком 13. века, 1207. или 1208. године. Највероватније је подигнута крајем 13. или почетком 14. века. Споменик културе од великог значаја за Републику Србију
Гробљанска црква Свете Катарине у Тадењу	Општи концепт градње цркве и начин зидања указују на локално градитељство прве половине 17. века. Остаци цркве смештени су у засеок Косурићи села Тадење, на високој заравни изнад десне обале реке Студенице. Споменик културе од великог значаја за Републику Србију
Гробљанска црква Светог Николе у Тепечима	Црква је у основи једнобродна грађевина, правоугаоне основе без апсиде на истоку. У маси источног зида распоређене су три нише. Централна и највећа олтарска ниша и ниша проскомидије су полукружне и засведене полукалотама, а ниша ђаконикона је правоугаона. Добро распоређени прозорски отвори давали су доста светлости унутрашњости храма. Дрвена кровна конструкција на две воде била је отворена и видљива са унутрашње стране. Споменик културе од великог значаја за Републику Србију
Гробљанска црква Светог Алексеја у Милићима	По предању, којем у прилог иде постојање некрополе из 13.–14. века, на заравњеној узвишици на средокраћу путева сусрели су се градитељи Студенице и Придворице и ту подигли цркву посвећену Срећењу. Нови ктитор, Вукашин, сазидао је и живописао данашњу цркву 1636/1637. године, посветивши је пустињаку Алексију. Три и по века потом, Вукашинова црква прославља светог ратника Теодора. Споменик културе од великог значаја за Републику Србију
Црква Светог Ђорђа у Врху	Црква Светог Ђорђа у Врху, насеље у општини Краљево, подигнута је 1619.-1620. године, што потврђује клесани натпис над улазом. Налази се усред сеоског гробља, црква је мењала патрона, па је – осим као Богородичина, каква је данас – позната и као црква Светог Ђорђа. Споменик културе од великог значаја за Републику Србију Више на: https://myheritageguide.com/sr/object/8-vrh-%E2%94%80-crkva-sv-djordja/
Црква Никољача у Рудном	Pretpostavlja se da је подигнута u srednjem veku, a да је, svakako, obnovljena крајем 16. или почетком 17. века. Споменик културе од великог значаја за Републику Србију Више на: https://myheritageguide.com/sr/object/8-vrh-%E2%94%80-crkva-sv-djordja/

Црква брвнара у Врби	Подигнута је око 1831. године и посвећена Преносу моштију Светог Николе и сматра се да су је подигли домаћи мајстори и народ овог краја, тако да је веома једноставна, без много декорације и не показује спретност градитеља. Споменик културе од великог значаја за Републику Србију Више на: https://eparhija-zicka.rs/nikoljdan-u-selu-vrbi-kod-kraljeva/
Црква брвнара у Цветкама	Подигнута је 1824. године и раније је била посвећена Св. Архистратигу Михаилу. Сматра се да је првобитна брвнара страдала након пропасти Првог српског устанка. Нов Богородичин храм је подигнут трудом свештенојереја Ивана Пејовића, док је радове извео осањански неимар Митар Новаковић. У заједничкој великој порти налази се и новији храм посвећен Светом апостолу Павлу, подигнут 1964. године. Споменик културе од великог значаја за Републику Србију Више на: https://eparhija-zicka.rs/hramovna-slava-stare-crkve-brvnare-u-cvetkama/
Црква Богојављања у Врдилима	Цркву у Врдилима подигао је је свештеник и оборкнез Пожешке нахије Никола Костић 1819. године у знак покајања за организовање убиства војводе Милића Радовића из Каоне, које је извршио по налогу кнеза Милоша. Споменик културе од великог значаја за Републику Србију Више на: https://eparhija-zicka.rs/slava-hrama-bogojavljenja-u-vrdilima/
Црква Свете Тројице у Краљеву	Место изградње цркве се везује и за убиство знаменитог драгачевског војводе Милића Радовића, по наређењу књаза Милоша, а верује се да је његово тело сахрањено у темељима храма. О положају и мотивима подизања цркве јасно говори и Јоаким Вујић у својој књизи „Путешествије по Србији“, наводећи да је то место битке и примирја са Турцима. Изградња цркве Свете Тројице у Карановцу почела је између 1822. и 1824. године, а књаз Милош је за изградњу приложио 7700 гроша. Споменик културе од великог значаја за Републику Србију Више на: https://nmkv.rs/dogadjaj/crkve-svete-trojice-u-kraljevu/

Табела 6.1.2. Непокретна културна добра (извор: <https://zzskv.rs/10-kraljevo/>)

Назив	Опис
СТУДЕНИЦА, манастир Студеница,	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
ЖИЧА, манастир Жича,	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
МАГЛИЧ, Маглич	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
ВРБА, црква брвнара у Врби,	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
ВРХ, стара црква у селу Врх (црква Светог Ђорђа),	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
ДОЛАЦ, црква Свете Богородице у Долцу,	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
РЕКА, црква Светог Николе,	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
РУДНО, црква Никољача у Рудном,	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
КРУШЕВИЦА, кућа Кристине Маричић (кућа н.х. Живана Маричића),	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
ЦВЕТКЕ, црква брвнара у селу Цветкама (црква брвнара са гробљем),	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
КРАЉЕВО, Господар Васин конак	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
КРАЉЕВО, зграда Основне школе IV краљевачки батаљон (зграда Народног музеја)	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
КРАЉЕВО, црква Свете Тројице	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
УШЋЕ,Зграда старе школе у Ушћу	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
ПЕЧЕНОГ, кућа Милована Сеничића у селу Печеногу (Сеничића кућа),	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
КРАЉЕВО, Швапчића кућа,	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
САОВО, Горња испосница у Савову (горња Савина испосница),	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
САОВО, Доња испосница у Савову (доња Савина испосница),	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
ЦЕРЈЕ, споменик српским ратницима 1912-1918 у Полумиру,	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
КРАЉЕВО, Спомен парк,	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
УШЋЕ, црква Светог Николе,	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
ТАВНИК, чардак Игрутина Подгорца,	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
ДРАЖИНИЋЕ, кућа Перипе Дамљановића,	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
КОСУРИЋИ, гробљанска црква Свете Катарине у Тадењу (засек Косурићи)	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
ТЕПЕЧИ (ЖЕЛЕЗНИЦА) РЕКА, гробљанска црква Светог Николе у Тепечима,	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf

КРАЉЕВО, Чаршија са тргом,	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
МИЛИЋИ, Црква Св. Алексија	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
КРАЉЕВО, кућа Петровића, ул. Цара Лазара бр. 37,	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
КРАЉЕВО, кућа Божића, ул. Танаска Рајића бр. 12,	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
КРАЉЕВО, кућа Марковића, ул. Карађорђева бр. 7,	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
ВРДИЉА, црква Богојављења у Врдиљима,	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
ЛАЗАЦ, Окућница Славка Радојичића у Ласцу	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
РИБНИЦА, црквина у горњој Рибници,	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
УШЋЕ, стара школа у Ушћу,	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
КРАЉЕВО, Комплекс Пољопривредне школе Др Ђорђе Радић у Краљеву,	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf
КРАЉЕВО, Римокатоличка црква светог Михаила Арканђела са Жупним двором у Краљеву	https://media.zzskv.rs/2016/07/Pogled-kroz-nasledje-1965-2015.pdf

- Локални центри за окупљање

Табела 6.2. Библиотеке

Назив	Опис
Народна библиотека “Стефан Првовенчани”	Библиотека је 2009. године са са огранцима у Матарушкој Бањи и Ратини имала преко 9300 чланова. Дневно Библиотеку посети око 300 корисника. Укупан књижевни фонд Библиотеке износи око 200.000 јединица, а фонд периодике поседује 176 наслова часописа и 26 наслова новина. Аутоматизација библиотечког пословања започела је 2002. године инсталирањем софтверског система WINISIS. Данас Библиотека поседује електронски каталог свог целокупног фонда. Библиотека има развијену културно – образовну делатност. Организује књижевне вечери, промоције, предавања, изложбе и програме за децу, а такође се бави и издавачком делатношћу. Од 1971. године библиотека објављује часопис за књижевност, културу и уметност "Повеља". Више на: https://kv-biblio.org.rs/

Табела 6.3. Паркови

Назив	Опис
Парк код музеја	У претходном периоду реконструисан, уређено је ноћно осветљење, бетонске стазе, а постављени су и садржаји намењени најмлађима (клацкалице, љуљашке, тобогани ...).
Парк у Пљакином шанцу	Налази се на атрактивном месту. У парку има мало шумских врста дрвећа, па је простор потребно попунити парковским врстама дрвећа и украсним шибљем.
Парк код Дома друштвених организација	У ранијем периоду у овом парку вршене су само замене дрвених клупа
Парк код железничке станице редовнио	Одржава се и у њему је урађена реконструкција стаза. Од осталог садржаја парк има лишћарске и четинарске врсте.

Табела 6.4. Културни центри

Назив	Опис
Културни центар "Рибница" Краљево	Мештани Рибнице, тада приградског насеља Краљева, оснивају Културно-просветно друштво "Новица Јолић" – данашњи Културни центар "Рибница" Краљево. Данашњи Културни центар "Рибница" у Краљеву, изграђен је 1948. Године. Дом културе "Новица Јоловић" 1993. поново мења назив, добија име по насељу у ком се налази - Дом културе "Рибница".

	Дом културе "Рибница" у марту 2008. године коначно добија данашњи назив – Културни центар "Рибница" Краљево. У августу исте године установа добија простор у центру града који постаје модерна Градска књижара. Данас се у Културном центру "Рибница" Краљево организују књижевне вечери, трибине, уметничке изложбе, народно стваралаштво, сајмови књига, сликарске колоније... Осим Културног центра у Рибници, град Краљево има још један Дом културе који се налази у насељу Ушће. Дом културе "Ушће" је културно-образовна установа, образована са циљем јачања капацитета културе на овом подручју града. Више на: https://www.kcribnica.rs/
Дом културе "Студеница" Ушће	Град Краљево има још један Дом културе који се налази у насељу Ушће. Дом културе "Студеница" је културно-образовна установа, образована са циљем јачања капацитета културе на овом подручју града. Одлуком Скупштине СИЗ-а културе општине Краљево од 26. јуна 1970. године, основан је Дом културе "Студеница" у Ушћу и уписан у регистар Окружног привредног суда у Краљеву 31. децембра 1973. године, под редним бројем 342, књига 11. Више на: https://dkusce.rs/

Табела 6.5. Позоришта

Назив	Опис
"Краљевачко позориште"	Народно позориште Краљево" је основано 9. августа 1949. године. После неколико промена имена и статуса, 1996. године, одлуком СО Краљево, позориште поново добија статус професионалн, под називом "Краљевачко позориште". Позориште располаже једном позорницом и салом са 226 места, на којој се изводе и представе за одрасле и представе за децу. На бројним фестивалима представе овог театра проглашене су најбољима а добијен је и велики број глумачких награда. Од 2000. године у Краљевачком позоришту активно ради школа глуме "Сцена", која окупља талентовану децу узраста од 7 до 18 година. Више на: http://www.kpk.rs/sr/

Табела 6.6. Музеји

Назив	Опис
Народни музеј у Краљеву	Бави се заштитом културних добара, истраживачким и научним радом. Вредни и репрезентативни предмети смештени су у оквиру историјске, етнолошке, археолошке и уметничке збирке. У музејској галерији, поред репрезентативних изложби одржавају се и концерти класичне музике. Народни музеј у Краљеву основан је 1950. године. Више на: https://nmkv.rs/

Табела 6.7. Остали градски културни центри

Назив	Опис
Историјски архив	Организовану заштиту архивске грађе спроводи Историјски архив, који има око 280 фондова и пет збирки: матичних књига рођених, венчаних и умрлих; картографску; фотографија, плаката и докумената и докумената и архивске грађе о радничком покрету и НОБ. Ова установа поседује богату библиотеку, која омогућава успешнији рад, како радницима Архива, тако и онима који у научно-истраживачком раду користе архивску грађу. Више на: https://arhivkraljevo.org.rs/
Завод за заштиту споменика културе	Завод за заштиту споменика културе у Краљеву обухвата 26 општина и убраја се у један од највећих у Републици. Његове основне делатности су заштита, рестаурација културно – историјских споменика, научно – истраживачки рад и презентације културног наслеђа. Више на: https://zzskv.rs/

Табела 6.8. Заштићена природна добра

Назив	Опис
Споменици природе	Два храста лужњака око манастира Жича, стабло белог јасена у Милочају, црни бор у клисури реке Ибар, храст лужњак у Ратини, стабло зеленике у Каменици, стабло горског јавора у Каменици, стабло храста лужњака у Гокчаници, Брезни, Храст запис у Ковачима, стари храст у Годачици, Буковачки храст запис, Самаилски крајпуташки храстови);
Резервати	Лојаник, Матарушка Бања
Заштићена околина око непокретног културног добра	Студеница
Парк природе	Парк природе Голија
Резерват биосфере	Резерват биосфере „Голија – Студеница“. Због изузетне очуваности изворних природних (многобројни извори, развијена густа речна мрежа, разуђен рељеф, плодно земљиште, богат и разноврстан биљни и животињски свет), али и културних вредности, на предлог Завода за заштиту природе Србије, МАБ/УНЕСКО комитет; у оквиру Парка природе Голија прогласио је Резерват биосфере Голија-Студеница, површине 53.804 ха.
Споменици природе	Стабло граба у Врдилима

На територији града Краљева налазе се и три локалитета обухваћена парком природе Голија. То су: 1) Локалитет Испоснице – Горња Студеница, 2) Локалитет Радочело и 3) Локалитет Градина, Радочело II.